

Prorok (král a kněz)

Kdybyste měli vyjmenovat tři odbornosti, které by vám jednoznačně pomohly zvládnout dnešek, koho byste jmenovali? Já bych řekl, že by mi dnes velice pomohlo mít *poradce, sekretáře a lékaře*. Máte jinou trojici? Izraelita potřeboval taky tři role, které mu pomáhaly zvládnout každý den: *proroka, krále a kněze*. Prorok zprostředkoval Boží hlas, král držel spravedlnost a právo, byl tak obrazem Božím. Kněz obětoval a otevíral tak cestu k Bohu, která se uzavírala hříchem.

A za proroka Jeremjáše vládl úpadek *králů, proroků i kněží*. Četli jsme o tom a budeme číst. Byla to doba krizí *autorit*, krizí *elit*, jak se dnes říká, protože právě touto krizí procházíme. Pastýřů je málo. Král měl být vrchním pastýřem pro Izrael. Naopak stádo **hubil a rozptyloval**, on a jeho lidé **rozháněli a nestarali se** (23:1-2):

¹ Běda pastýřům, kteří hubí a rozptylují ovce mé pastvy, *je Hospodinův výrok*. ² Proto takto praví Hospodin, Bůh Izraele, o pastýřích, kteří pasou můj lid: Vy jste rozptýlili mé ovce, rozehnali je a nestarali se o ně. Hle, postarám se o vás za vaše zvrácené činy, *je Hospodinův výrok*. ³ Já *sám* shromáždím ostatek svých ovcí ze všech zemí, kam jsem je rozehnal, přivedu je zpět na jejich pastvinu, budou plodné a rozmnoží se. ⁴ Ustanovím jim pastýře a budou je pást; nebudou se už bát ani děsit a nebudou pohřešovány, *je Hospodinův výrok*. (Jeremjášovo proroctví 23:1-4)

Králové rozháněli ovce a Pán Bůh je vzal za slovo, za čin. On sám rozehnal Izrael, tedy potvrdil snahy krále a jeho dvořanů. Babylón byl jen ke službám Hospodinu. Jenže také jen on, Hospodin, je zase dá dohromady. Drží smlouvu, jak uvidíme později. Izrael je rozptýlen, špatní pastýři dostanou svoje, ale ovečky - ty ovečky - Pán Bůh zase shromáždí. Jeremjáš má teď tóninu jako Izajáš. Zvěstuje spásu:

⁵ Hle, přicházejí dny, *je Hospodinův výrok*, kdy vzbudím Davidovi spravedlivý Výhonek. Bude kralovat *jako* král, jednat rozumně a vykonávat v zemi právo a spravedlnost. ⁶ V jeho dnech bude Juda zachráněn a Izrael bude bydlet v bezpečí. Toto *bude* jeho jméno, kterým ho budou nazývat: Hospodin *je* naše spravedlnost. ⁷ Proto hle, přicházejí dny, *je Hospodinův výrok*, kdy se už nebude říkat: *Jakože živ je Hospodin*, který vyvedl izraelské syny z egyptské země, ⁸ ale: *Jakože živ je Hospodin*, který vyvedl a přivedl potomstvo domu izraelského ze severní země a ze všech zemí, kam jsem je zahnal. Pak budou bydlet ve své zemi. (Jeremjášovo proroctví 23:5-8)

Zase to právo a zase ta spravedlnost. Jako by spása nebyla duchovní záležitostí, ale skutečností, kterou poznáte na národním hospodářství. Ze spásy jsme udělali moc *teologický produkt* a tak jej nabízíme. A ono to zcela pochopitelně nikoho nezajímá! Jenže spása je pojem zcela pozemský, pozná se po rozumnosti, výkonu práva a spravedlnosti. Tady smíme říci celkem jistě: To Ježíš bude mít jméno: *Hospodin je naše spravedlnost*. A to, že jen On je naše spravedlnost, znamená, že víme o své nespravedlnosti, o svých porušených kvalitách. A víme, že nám Pán Bůh odpustil. Ale hříchy k odpuštění nevyjadřují jen mravní poklesky, ale divokou neuspořádanost, nerozumnost, pomatenost a podivnost celé společnosti, která dovolí odhánět sirotky a vdovy, které jsou lhostejní novodobí otroci, která s klidem snáší rozeštvávání lidí.

Židovstvo dnešních dní ještě pořád drží starou tradici. Vyšli z Egypta a dodnes si Velkou noc připomínají. Pán Bůh ale slibuje novou tradici, ke které ještě nedošli. Bude to tradice vyvedení z Babylóna, ze severní země. Nová tradice! Velmi opatrně řeknu:

Tuhle tradici smíme znát. Slavíme exodus z Egypta a máme důvod slavit i vysvobození ze hříchu. Díky Ježíši Kristu!

⁹ O prorocích. Mé srdce je zlomeno v mém nitru, všechny mé kosti se třesou. Jsem jako opilec a jako muž zmožený vínem, kvůli Hospodinu a kvůli jeho svatým slovům. ¹⁰ Vždyť země je plná cizoložníků, kvůli prokletí země uschla, stepní pastviny vyschly. Způsob jejich života je zlý, zneužívají svou sílu. ¹¹ Vždyť jak **prorok**, tak i **kněz** mě znesvěcují, dokonce i ve svém domě jsem našel jejich zlo, je Hospodinův výrok. ¹² Proto se jim jejich cesta stane kluzkou stezkou, budou vyhnáni do tmy a padnou v ní, protože na ně přivedu zlo, rok jejich navštívení, je Hospodinův výrok. ¹³ I na samařských prorocích jsem viděl bláznovství: Prorokovali skrze Baala a sváděli můj lid, Izrael. (Jeremjášovo proroctví 23:9-13)

Nové téma. Poté, co jsme slyšeli o královské elitě, budeme slyšet o prorocích a kněžích. Hned na začátku víme, že být prorokem, není nějak vytoužený a povznášející pocit.¹ Hospodinova svatá slova nejsou jako brokát a neznějí vznošeně. Člověka z nich bolí srdce, kosti se třesou a připadáme si z nich jako omámení. Kdyby vínem, to by se dalo vyspat! Ale tohle je silnější.

Elita má svěřenou sílu a nesmí ji zneužívat (23:10). Oba - prorok i kněz - ač se to nezdá, v tehdejší společnosti měli velkou moc. Do souvislosti s úpadkem jejich úřadu - dokonce v chrámě je znát jejich hřích - je dáno *sucho, suché stepní pastviny*! Tomu se dnes pousmíváme jako primitivnímu animismu, náboženství přírodních živlů závislých na obětech a uctívání božstev. Ale tady to do souvislosti dává sám Pán Bůh! A špatná vláda má vliv na hospodaření až dodnes. Nejenom ten přímý, že špatně hospodaří, ale i ten nepřímý, že Pán Bůh nepožehná.

¹⁴ Na jeruzalémských prorocích jsem viděl otřesnou věc: cizoloží a žijí ve lži. Posilují ruce zločinců, neodvracejí nikoho od jeho zla. Všichni jsou pro mě jako Sodoma a jeho obyvatelé jako Gomora. ¹⁵ Proto takto praví Hospodin zástupů o *těch* prorocích: Hle, nakrmím je pelyňkem a dám jim pít otrávenou vodu, protože od jeruzalémských proroků vyšla hanebnost do celé země. (Jeremjášovo proroctví 23:14-15)

Zesílené zlo: Že cizoloží a žijí ve lži. Cizoložství je taky lží. V ní si namlouváme, že v jiném loži bude lépe než v tom partnerském. A ještě to potvrzovat, schvalovat samotným sobě a obhajovat před druhými, to je život ve lži. A stejně tak v tom druhém: posilovat ruce zločinců a ještě říkat, že to jinak nejde, že je třeba se s tím smířit. Ta zesílená verze je alarmující.

Kdyby člověk uklouzl... Kdyby člověk podlehl zlu... Však je to tak lidské. Ale nikdo neobhájí svoje kroky, když si v tom ještě libuje. Jeruzalémská honorace nakazila celou zemi. Zejména proroci. Pán Bůh není otrokem systému. Odvážně se dopouští riskantního zpochybnění svých vlastních zpravodajů a spolehne se na to, že se lidé dovedou rozhodnout, zda jde o pravého proroka a nebo jenom o imitaci. Dává silné hodnocení: Balamutí vás! (23:16) Lidé dostávají návod, jak se mají rozhodnout:

¹⁶ Toto praví Hospodin zástupů: Neposlouchejte slova proroků, kteří vám prorokují. Balamutí vás. Vyslovují vidění svého srdce a ne *to, co je z Hospodinových úst*. ¹⁷ Těm, kteří mnou pohrdají, stále říkají: Hospodin promluvil: Budete mít pokoj a

¹ Viz: Efezanům 5:18nn Není třeba se opíjet vínem, abychom zapomněli... Stačí být napojen Duchem! Jak vidíme, je to pro proroka velmi silný zážitek, dokonce by se jej snad i zřekl. Mává to celým jeho tělem.

každému, kdo žije podle svého umíněného srdce, říkají: Nepřijde na vás zlo. ¹⁸ Vždyť **kdo z nich byl přítomen důvěrnému setkání s Hospodinem, aby viděl a slyšel jeho slovo?** Kdo dával *na* jeho slovo pozor a uslyšel *je*? (Jeremjášovo proroctví 23:16-18)

Neposlouchejte slova proroků - když stále opakují jednu verzi: "Budete mít pokoj!" a "Nepřijde zlo!" Problém je totiž v tom, že "říkají vidění svého srdce a ne to, co je z Hospodinových úst" (23:16). U falešných proroků bývá zvláštní jistota ve vyjádřeních, jako by byli přítomni důvěrnému setkání s Hospodinem, aby viděli (!) a slyšeli jeho slovo. Jenže Pán Bůh je vzdálený, jak uslyšíme:

¹⁹ Hle, spustila se Hospodinova vichřice hněvu, vířivý vichr. Bude vířit na hlavě ničemu. ²⁰ Hospodinův hněv se neodvrátí, dokud *nevykoná* a *nenaplní* plány jeho srdce. V posledních dnech tomu zcela porozumíte. ²¹ Neposlal jsem ty proroky, ale oni běželi, nemluvil jsem k nim, ale oni prorokovali. ²² **Kdyby byli přítomni důvěrnému setkání se mnou, zvěstovali by mému lidu má slova, odvrátili by je od jejich zlé cesty a od jejich zvrácených činů.** (Jeremjášovo proroctví 23:19-22)

Pán Bůh se rozhodl a nemá zájem svoje cíle změnit. Kdo chce porozumět, ten může rozumět už dnes. A úplně všichni tomu porozumí v posledních dnech. Jenže lidé nemají zájem hledat, tlouct a prosit o porozumění. Myšlení bolí. Lepší je nějaká uspokojující činnost. A město nevypadalo špatně, viděli jste omítnuté domečky, barevné fasády, vyměněná okna, kvalitní elektroniku... Jeruzalému se nevedlo špatně! Jen některým lidem se v něm vedlo hodně zle. A pak přijdou falešní proroci. A mají jasné a jednoduché poselství. Zajímavá je ta jistota falešných proroků, ale i zvláštní překotná aktivita, ochota a horlivost: běží neposlání, mluví neoslovení! (23:21) Ale hlavně: zlo nekončí, není žádná změna.

Maximální výpověď je však zde:

²³ Cožpak jsem **Bohem jen nablízku, je Hospodinův výrok, a ne také Bohem v dáli?** ²⁴ I když se někdo ukryje ve skrýších, copak ho já nevidím? *je* Hospodinův výrok. Cožpak nenaplnuji nebesa i zemi?, *je* Hospodinův výrok. (Jeremjášovo proroctví 23:23-24)

Pán Bůh je Bohem, kterého nelze uchopit, je daleko, ale velice přesně zná každého člověka. Bůh je Bohem, i když je vzdálený. Člověk, i když se vzdaluje a zalézá do skrýší - je vždy viditelný. Náš dosah je minimální, Boží dosah je nekonečný. To dává uzdu našemu myšlení, ve kterém jednáme s Bohem jako rovný s rovným. V takových představách musíme Pána Boha nějak nabudit, něco pro něj udělat, aby si nás všiml, nějak si za každou cenu Pána Boha přiblížit, strhnout na zem, uvést do akce. Takové chápání Pána Boha poníží v lidských očích, dělá z něj součást mediálního světa. Ač je velký, mocný a silný - a vždy byl - lidé na něj zapomínají. Svými extatickými představami a sny Pánu Bohu nemohou uškodit. Škodí lidem, protože se pak Boha nebojí...

²⁵ Slyšel jsem, co říkali proroci, kteří v mém jménu prorokují klam: Měl jsem sen, měl jsem sen. ²⁶ Jak dlouho bude v srdci proroků, kteří prorokují klam, kteří prorokují podvod svého srdce, ²⁷ myšlenka, že svými sny, jež vypravují jeden druhému, způsobí, že můj lid zapomene *na* mé jméno, tak jako na mé jméno zapomněli jejich otcové kvůli Baalovi? (Jeremjášovo proroctví 23:25-27)

“Co je slámě do zrna!” (23:28) To je krásný výrok! Ať si šoubyznys dělá svoje řemeslo, ale ať se neplete do Božího řemesla. Ať si pojídači snů cpou pusou svými sny, ale ať se nepletou do zbožnosti, ať se nepletou pod Boží kladivo. Kam se hrabe Thor se svým mocným kladivem! Boží slovo je kladivem bez železa, bez topírka, bez lesku a bez komedií!

²⁸ Prorok, který má sen, *ať* vypravuje sen, a který má mé slovo, *ať* vyslovuje mé slovo pravdivě. *Co je slámě do zrna? je Hospodinův výrok.* ²⁹ Cožpak *není* mé slovo jako oheň, *je Hospodinův výrok*, a jako kladivo, *keré tříští skálu?* (Jeremjášovo proroctví 23:28n)

Následující odstavec se dá nazvat: “Od pouček k rozhovoru” Pán Bůh učí Izrael, aby se nesnažil hledat prorocké výnosy, dekrety, prohlášení. Má se ptát po tom, co Pán Bůh říkal. Jak Bůh myslí, co odpovídá a co říká. Nemá vršit citáty, ale má se dostat hlouběji do rozhovoru.

Pokud se proroci předhánějí s výnosy, nemůžou jinak, než od sebe opisovat. Neříkají nic nového, formální poučky. Z Boha udělají amplion a z Bible jízdni řád. To ale tak není. Takoví proroci jsou břemenem, jsou soudem pro Izrael. Pokud si Jeruzalém či dnes církve vydržují proroky, kteří mlátí prázdnou slámu, pak si na sebe Jeruzalém či církve chystá soud. Pán Bůh je jako břemeno odvrhne a zahodí. V souhrnu celé řeči o prorocích Pán Bůh jasně říká, jak to myslí:

³⁰ Proto hle, jsem proti prorokům, *je Hospodinův výrok*, kteří má **slova kradou jeden druhému**. ³¹ Hle, jsem proti prorokům, *je Hospodinův výrok*, kteří používají svůj jazyk a pronášejí výrok jako prorok. ³² Hle, já *jsem* proti těm, kdo prorokují klamné sny, *je Hospodinův výrok*, vypravují je a svádějí můj lid svými klamy a svou nadutostí, ale já jsem je neposlal ani jim *nic* nepřikázal. Jistě tomuto lidu neprospějí, *je Hospodinův výrok*. ³³ Když se tě tento lid nebo prorok nebo kněz zeptá: Jaký *je Hospodinův výnos?* Řekneš jim: **Vy jste to břemeno!** Odvrhnu vás, *je Hospodinův výrok*. ³⁴ Když prorok, kněz anebo *kdokoliv* z lidu bude říkat: *To je Hospodinův výnos*, takového člověka i jeho dům navštívím *s trestem*. ³⁵ Toto říkejte jeden druhému a každý svému bratru: Co **odpověděl** Hospodin? Co **řekl** Hospodin? ³⁶ *Slova*: Hospodinův **výnos** už nepřipomínejte, protože každému je výnosem jeho *vlastní* slovo. Překrucujete slova živého Boha, Hospodina zástupů, našeho Boha. ³⁷ Toto řekni proroku: Co Hospodin **odpověděl?** Anebo: Co **řekl** Hospodin? ³⁸ Jestliže však budete říkat: Hospodinův výnos, tedy toto praví Hospodin: Protože říkáte toto slovo: Hospodinův výnos, přestože jsem k vám poslal se slovy: Neříkejte: Hospodinův výnos, ³⁹ proto hle, zcela na vás zapomenou a odvrhnu od sebe vás i město, které jsem dal vám a vašim otcům. ⁴⁰ Uvedu na vás věčnou potupu a věčnou hanbu, která nebude zapomenuta. (Jeremjášovo proroctví 23:30-39)

Otázky k debatě:

1. Co je to spása? Popište ji s pomocí Jeremjášovou...
2. Máte odvahu si říkat elita? A proč ne? A v opačném případě: Proč ano?
3. Jak se nenechat balamutit? Co radí Jeremjáš Izraeli?
4. Komentujte Boží hlášky: “Co je slámě do zrna!” (23:28) “Cožpak jsem Bohem *jen* nablízku, *je Hospodinův výrok*, a ne *také* Bohem v dáli?” (23:23)